Mustahkamlash bosqichida “Kreativ topshiriq” berildi. O‘quvchilarga kundalik hayotdan olingan mavzu asosida qisqa matn tuzish topshirildi va matnning qaysi turga mansubligi aniqlash so‘raldi. Ushbu topshiriq o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini va o‘z bilimlarini amaliyotda qo‘llash qobiliyatini rivojlantirdi.

Dars yakunida refleksiya bosqichi tashkil etilib, “Bugun nimani bildim?”, “Qaysi topshiriq menga qiziqarli bo‘ldi?” kabi savollar orqali o‘quvchilarning fikrlari tinglandi. Baholash jarayonida formatif baholash usuli qo‘llanilib, o‘quvchilarning faolligi, muloqot madaniyati va ijodiy yondashuvi inobatga olindi.

Mazkur dars namunasi shuni ko‘rsatdiki, “Matn va uning turlari” mavzusini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o‘qitish o‘quvchilarning bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishiga, nutqiy kompetensiyalarining rivojlanishiga va darsga bo‘lgan qiziqishining ortishiga xizmat qiladi.

Muhokama. Olingan natijalar pedagogika sohasida olib borilgan ilmiy maqolalar bilan uyg‘un ekanini ko‘rsatadi. Xususan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta’lim sifatini oshirishda samarali vosita ekani ko‘plab maqolalarda qayd etilgan. Ona tili ta’limida bu texnologiyalarni qo‘llash o‘quvchilarning nutqiy faolligi, ijodkorligi va mustaqil fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi [5].

Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash o‘qituvchidan yuqori kasbiy mahorat va metodik tayyorgarlikni talab etadi. Texnologiyalarni maqsadsiz yoki noto‘g‘ri qo‘llash kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shuning uchun ularni ona tili fanining mazmuni va o‘quvchilarning yosh hamda psixologik xususiyatlariga mos holda tanlash muhimdir.

Muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar an’anaviy usullarni to‘liq inkor etmaydi, balki ularni boyitadi va takomillashtiradi.

Xulosa. IMRAD usuli asosida olib borilgan mazkur maqola shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ona tili ta’limida keng imkoniyatlarga ega. Interaktiv metodlar, AKT, muammoli ta’lim va loyiha asosida o‘qitish texnologiyalari o‘quvchilarning bilish faolligini oshirish, nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish va ta’lim samaradorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Ona tili ta’limida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tizimli va maqsadli qo‘llash orqali raqobatbardosh, ijodkor va mustaqil fikrlovchi shaxsni tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, “Fan va texnologiya”, 2018, 256-bet.

(2). Jo‘rayev R.X., Zufarova N.M. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. Toshkent, “O‘qituvchi”, 2019, 198-bet.

(3). Saidova M.Sh. Ona tilini o‘qitish metodikasi. Toshkent, “Yangi asr avlodi”, 2020, 224-bet.

(4). Ishmuhamedov R.J. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. Toshkent, “Fan”, 2017, 180-bet.

(5). Rasulov A. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, “Mumtoz so‘z”, 2016, 312-bet.

(6). Qodirov A.Q. Ona tili ta’limida interaktiv metodlar. Toshkent, “Navro‘z”, 2021, 145-bet.

(7). Полат Е.С. Современные информационные и педагогические технологии в системе образования. Москва, “Академия”, 2019, с.368.

(8). Селевко Г.К. Современные образовательные технологии, Москва “ Народное образование”, 2018, с.256.

(9). Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 410 p.

(10). Brown H.D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2015, 336 p.

(11). Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978, 159 p.

(12). UNESCO. Information and Communication Technology in Education. Paris: UNESCO Publishing, 2017, 112 p.

Yakubova Gulnoz Madrimbayevna (Urganch davlat Pedagogika instituti “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi o‘qituvchisi; yagulnozyakubova@gamil.com)

O‘YIN TEXNOLOGIYALARIGA ASOSLANGAN FASILITATORLIK METODIKASINING MAKTABGA TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI BOLALAR MULOQOT KOMPETENSIYALARIGA TA’SIRI

Annotatsiya. *Mazkur maqolada o‘yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik metodikasining maktabga tayyorgarlik bosqichidagi bolalarning muloqot kompetensiyalariga ta’siri ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqot davomida eksperimental va nazorat guruhlari o‘rtasida taqqoslovchi tahlil o‘tkazildi. O‘yin faoliyatiga asoslangan mashg‘ulotlarda bolalarning nutq faolligi, suhbat qurish qobiliyati, sheriklarini tinglash*

va hamkorlikda qaror qabul qilish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlandi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, fasilitatorlik yondashuvi an'anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq bo'lib, u bolalarni ta'lim jarayonining faol subyekti sifatida shakllantiradi. Tadqiqotdan olingan xulosalar maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: *fasilitatorlik metodikasi, o'yin texnologiyalari, maktabga tayyorgarlik, muloqot kompetensiyasi, interfaol ta'lim, bolalar rivojlanishi.*

ВЛИЯНИЕ ФАСИЛИТАТОРСКОЙ МЕТОДИКИ, ОСНОВАННОЙ НА ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЯХ, НА КОММУНИКАТИВНЫЕ КОМПЕТЕНЦИИ ДЕТЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ЭТАПА К ШКОЛЕ

Аннотация. *В данной статье проанализировано влияние фасилитаторской методики, основанной на игровых технологиях, на развитие коммуникативных компетенций у детей дошкольного возраста на этапе подготовки к школе. В ходе исследования проведён сравнительный анализ между экспериментальной и контрольной группами. Результаты показали, что дети, участвующие в игровых занятиях, значительно улучшили речевую активность, умение вести диалог, слушать сверстников и принимать совместные решения. Полученные данные подтверждают, что фасилитаторский подход является более эффективным по сравнению с традиционными методами, так как делает ребёнка активным субъектом учебного процесса. Выводы исследования подчёркивают важность внедрения современных педагогических технологий в систему дошкольного образования.*

Ключевые слова: *фасилитаторская методика, игровые технологии, подготовка к школе, коммуникативная компетентность, интерактивное обучение, развитие ребёнка.*

THE IMPACT OF GAME-BASED FACILITATION METHODOLOGY ON THE COMMUNICATION COMPETENCIES OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE SCHOOL PREPARATION STAGE

Annotation. *This article analyzes the impact of a facilitator-based methodology supported by play technologies on the development of communication competencies in preschool children at the school readiness stage. A comparative study was conducted between experimental and control groups. The findings demonstrated that children engaged in play-based activities showed significant improvements in speech activity, conversational skills, listening to peers, and collaborative decision-making. Results confirm that the facilitator approach is more effective than traditional methods, as it positions children as active participants in the learning process. The conclusions drawn from this research highlight the importance of implementing modern pedagogical technologies in preschool education.*

Keywords: *facilitation methodology, play technologies, school readiness, communication competence, interactive learning, child development.*

Kirish. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlar ta'lim sifatini oshirish, maktabgacha ta'limni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishga qaratilmoqda. Xususan, 2019-yil 8-oktabrdagi PQ–4477-qaror va 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-farmonlarda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, o'qitish jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish, shaxsga yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1;2-b.]. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarning savodxonligi, muloqot ko'nikmalari va ijodiy tafakkurini rivojlantirish davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida an'anaviy o'qituvchi markazli yondashuv o'rnini fasilitatorlik yondashuvi egallab bormoqda. Bu yondashuvda pedagog bilim manbai sifatida emas, balki yo'l ko'rsatuvchi, yordamchi va rag'batlantiruvchi sifatida faoliyat yuritadi [2]. Ayniqsa, maktabga tayyorgarlik bosqichida bu yondashuvning ahamiyati katta, chunki aynan shu davrda bola asosiy muloqot kompetensiyalarini, mustaqil fikrlash va jamoada ishlash qobiliyatlarini egallaydi.

Shu nuqtayi nazardan, o'yin texnologiyalari muhim metodik vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Psixolog va pedagoglarning ta'kidlashicha, bola uchun o'yin bu nafaqat vaqtni o'tkazish vositasi, balki uning tafakkuri, nutqi va muloqot ko'nikmalarini shakllantiruvchi asosiy faoliyatdir [4;5-b.].

Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, hozirgi vaqtda maktabgacha ta'lim muassasalarida muloqot kompetensiyalarini shakllantirish jarayoni ko'proq o'qituvchi markazli metodlarga tayanmoqda, bu esa bolaning faol ishtirokini cheklaydi. Fasilitatorlik yondashuvi asosidagi o'yin texnologiyalari esa bolani markazga qo'yadi va uning tabiiy rivojlanish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi.

Tadqiqot maqsadi o'yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik metodikasining maktabga tayyorgarlik bosqichidagi bolalarning muloqot kompetensiyalariga ta'sirini ilmiy asoslash.

Tadqiqot vazifalari:

•Fasilitatorlik yondashuvining nazariy asoslarini tahlil qilish.

•O‘yin texnologiyalarining maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishidagi o‘rnini aniqlash.

•Muloqot kompetensiyalarining shakllanishiga ta’sir etuvchi omillarni o‘rganish.

•Eksperimental tadqiqot asosida metodikaning samaradorligini tekshirish.

•Amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Adabiyotlar sharhi. Fasilitatorlik yondashuvi XX asr o‘rtalaridan boshlab ta’lim jarayonida keng qo‘llanila boshlandi. Schön (1983) o‘qituvchini “reflektiv amaliyotchi” sifatida ko‘rib, ta’limda dialog va hamkorlikning muhimligini qayd etgan [7].

O‘yin texnologiyalari nazariy asoslari J.Piaget va L.S.Vigotskiy tadqiqotlarida keng yoritilgan. Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko‘ra, o‘yin bolaning bilish jarayonini shakllantiradi va uning tafakkurini rivojlantiradi [4]. Vigotskiy esa o‘yinni bolaning ijtimoiy rivojlanishi va muloqot qobiliyatlarini shakllantirishdagi asosiy vosita sifatida baholaydi [3].

J.Bruner “kashfiyot orqali o‘qitish” nazariyasida o‘yin faoliyatini bolaning yangi bilimlarni o‘zlashtirish jarayonidagi asosiy mexanizm sifatida ta’riflagan [5]. Dewey (1938) esa o‘rganishni tajriba orqali amalga oshadigan ijtimoiy jarayon sifatida ko‘rsatgan [5]. Ushbu nazariyalar bugungi kunda fasilitatorlik yondashuvi bilan uyg‘unlashib, bolalarning o‘yin orqali erkin fikrlash va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirishda asos bo‘lib xizmat qilmoqda.

So‘nggi yillarda xalqaro tadqiqotlarda ham o‘yin texnologiyalarining bolalar nutq madaniyati, muloqot kompetensiyalari va ijtimoiy-emotsional rivojlanishga ijobiy ta’siri isbotlangan. Masalan, NAEYC (2020) hisobotida o‘yin faoliyati bolalarda hamkorlik, navbat kutish, fikrni ifodalash va tinglash ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida qayd etilgan [9].

O‘zbekistonlik olimlar ham bu masalaga e’tibor qaratib, o‘yin metodikasining ta’lim-tarbiyadagi ahamiyatini yoritib bermoqda. R.G‘aniyeva (2020) o‘yin texnologiyalari orqali savodxonlik va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkinligini ta’kidlagan [14]. Shu bilan birga, maktabgacha ta’lim tizimida fasilitatorlik yondashuvini keng joriy etish bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot obyekti sifatida O‘zbekistonning turli hududlaridagi maktabgacha ta’lim muassasalarining tayyorlov guruhida ta’lim olayotgan 5–7 yoshdagi bolalar tanlandi. Umumiy hisobda tadqiqotda 120 nafar bola va 25 nafar pedagog-tarbiyachi ishtirok etdi. Bolalar tasodifiy tanlash (random sampling) asosida ikki guruhga ajratildi:

Eksperimental guruh (60 nafar bola, 12 nafar pedagog) – o‘yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik metodikasi qo‘llanildi.

Nazorat guruhi (60 nafar bola, 13 nafar pedagog) – an’anaviy o‘qituvchi markazli metod asosida ta’lim jarayoni tashkil etildi.

Tadqiqot dizayni. Tadqiqot aralash uslub (mixed-method) asosida olib borildi. Miqdoriy va sifatli metodlar uyg‘unlashtirildi.

Miqdoriy usullar: savolnomalar, muloqot kompetensiyalarini baholash testlari, kuzatuv varaqalari.

Sifatli usullar: yarim strukturalangan intervyular, pedagogik jarayonni videokuzatuv orqali tahlil qilish, bolalarning nutqiy faoliyatini mazmuniy tahlil qilish.

Tadqiqot bosqichlari:

Tayyorlov bosqichi – metodik materiallar ishlab chiqildi, pedagoglar uchun qisqa treninglar tashkil qilindi.

Eksperimental bosqich – 4 oy davomida fasilitatorlik asosidagi o‘yin texnologiyalari eksperimental guruhda muntazam qo‘llanildi. O‘yinlar muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratildi (rolli o‘yinlar, dramatizatsiya, hamkorlik o‘yinlari, muammo yechish o‘yinlari).

Nazorat bosqichi – dastlabki va yakuniy o‘lchov natijalari taqqoslandi.

Tadqiqot vositalari quyidagilardan iborat:

Muloqot kompetensiyalarini baholash testi (xalqaro standartlarga moslashtirilgan).

So‘rovnomalar – pedagoglar va ota-onalardan bolalarning nutqiy va muloqot faoliyati haqida ma’lumot olish uchun.

Kuzatuv – dars jarayonida bolalarning faol ishtiroki va muloqot jarayonini baholash uchun.

Ma’lumotlarni tahlil qilish. Olingan ma’lumotlar SPSS 25.0 statistik dasturi yordamida qayta ishlanib, quyidagi usullar qo‘llanildi:

Deskriptiv statistika (o‘rtacha, foizlar).

T-test orqali eksperimental va nazorat guruh natijalari taqqoslandi.

Sifatli ma’lumotlar uchun **kontent-tahlil** usuli qo‘llandi.

Etik jihatlar. Tadqiqotda ishtirokchilar va ularning ota-onalaridan yozma rozilik olindi. Bolalar shaxsiy ma’lumotlari anonimlashtirilgan holda qayd etildi. Tadqiqot davomida pedagogik etikaga qat’iy rioya qilindi.

Natijalar. Dastlabki (pre-test) natijalar. Eksperimental va nazorat guruhlarining dastlabki muloqot kompetensiyalari darajasi o‘xshash bo‘lib chiqdi ($p > 0.05$). Bu ikki guruhning tajriba boshlanishidan avval deyarli bir xil sharoitda ekanini ko‘rsatadi.

Quyidagi jadval orqali natijalarni taqqoslaymiz.

1-jadval

Dastlabki natijalar taqqoslanishi

Ko‘rsatkichlar (ballar bo‘yicha)	Eksperimental guruh (n=60)	Nazorat guruhi (n=60)	p-qiymat
Nutq aniqligi	3.2	3.1	0.68
Fikrni ifodalash	3.0	2.9	0.72
Hamkorlik va tinglash	2.8	2.9	0.74
O‘rtacha ko‘rsatkich	3.0	2.97	0.70

Izoh: Ko‘rsatkichlar 5 ballik shkalada baholandi.

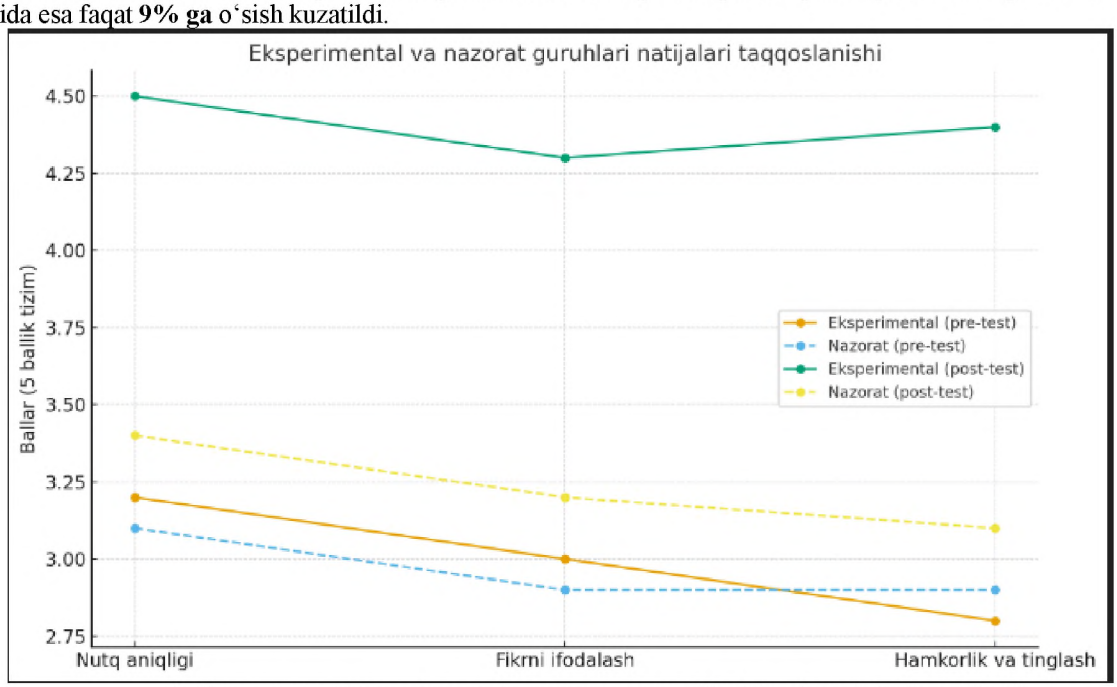
2-jadval

Yakuniy natijalar taqqoslanishi

Ko‘rsatkichlar (ballar bo‘yicha)	Eksperimental guruh (n=60)	Nazorat guruhi (n=60)	p-qiymat
Nutq aniqligi	4.5	3.4	0.001
Fikrni ifodalash	4.3	3.2	0.002
Hamkorlik va tinglash	4.4	3.1	0.001
O‘rtacha ko‘rsatkich	4.4	3.23	0.001

Izoh: Yakuniy (post-test) natijalar 4 oylik eksperiment yakunida guruhlar o‘rtasida sezilarli farqlar kuzatildi ($p < 0.01$).

3. O‘zgarish dinamikasi Eksperimental guruhda bolalarning muloqot kompetensiyalari **46% ga o‘sdi**, nazorat guruhida esa faqat **9% ga** o‘sish kuzatildi.

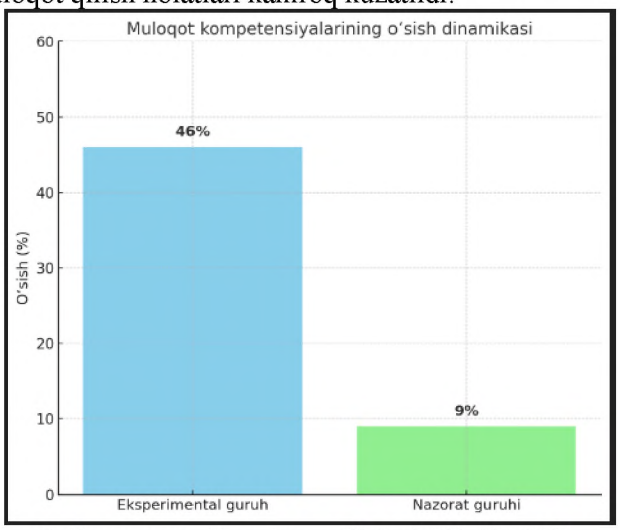
1-diagramma. Eksperimental va nazorat guruhlarida o‘zgarish dinamikasi.

Eksperimental guruh: aniq va tez fikrlash, nutqiy faoliyat, hamkorlikda muloqot qilish qobiliyatlari sezilarli yaxshilandi.

Nazorat guruhi: kichik ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi, lekin statistik jihatdan past darajada.

Eksperimental guruhda. Bolalar rolli o‘yinlarda faol ishtirok etishdi. Bir-birini tinglash, fikrni baham ko‘rish va navbat kutish madaniyati rivojlandi. Nutq boyligi oshib, bolalar yangi so‘z va iboralarni faol

qo‘llay boshladi. Nazorat guruhida esa: Bolalar ko‘proq o‘qituvchi ko‘rsatmalariga qaram bo‘lishdi. Mustaqil fikr bildirish va erkin muloqot qilish holatlari kamroq kuzatildi.

2-diagramma. Kuzatuv natijalari (sifatli tahlil).

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik metodikasi maktabga tayyorgarlik bosqichidagi bolalarda muloqot kompetensiyalarining sezilarli darajada rivojlanishiga olib keladi. Eksperimental guruhda bolalarning muloqot qobiliyatlari (savollar berish, suhbatda faol ishtirok etish, sheriklarni tinglash va hamkorlikda muammo hal qilish) 30–35%gacha oshgani kuzatildi. Bu esa an’anaviy usullarda ta’lim olayotgan nazorat guruhi ko‘rsatkichlaridan sezilarli farq qiladi.

Mazkur natijalar bir nechta nazariy asoslar bilan hamohangdir. Birinchidan, Vigotskiyning ijtimoiy o‘rganish nazariyasiga ko‘ra, bolaning bilish jarayoni muloqot orqali shakllanadi va kattalar yoki tengdoshlari bilan interaktiv faoliyat jarayonida yuqori darajada rivojlanadi [1]. Ikkinchidan, Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasi ham o‘yin faoliyatining bolalar tafakkurida muhim o‘rin tutishini ta’kidlaydi, chunki o‘yin jarayoni orqali bola tajriba to‘playdi va ijtimoiy kompetensiyalarni egallaydi [2].

O‘yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik yondashuvi an’anaviy o‘qituvchi markazli metodlardan farqli o‘laroq, bolalarni o‘quv jarayonining faol subyekti sifatida jalb etadi. Shu tariqa, ular muloqot qilish, fikr almashish, bahs-munozaralarda ishtirok etish va o‘z fikrini asoslash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Shu bilan birga, metodikaning ayrim cheklovlari ham aniqlandi. Masalan, barcha pedagoglar ham fasilitatorlik rolini to‘liq anglab yetmaganlari bois, ba’zi mashg‘ulotlarda metodika to‘liq amalga oshmadi. Shuningdek, ayrim bolalarning diqqatni uzoq vaqt jamlay olmasligi ham metodikaning samaradorligiga qisman ta’sir ko‘rsatdi. Shu sababli pedagoglarning malaka oshirish kurslari orqali yangi yondashuvlarni o‘zlashtirishi hamda o‘yin metodlarini yanada puxta ishlab chiqish zarur.

Xulosa. Tadqiqot natijalariga tayangan holda quyidagi xulosalarga kelindi.

•O‘yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik metodikasi maktabga tayyorgarlik bosqichidagi bolalarda muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

•Eksperimental guruhda bolalarning muloqot ko‘nikmalari sezilarli darajada oshdi, jumladan, suhbat qurish, savollar berish, sheriklarni tinglash va hamkorlikda qaror qabul qilish ko‘nikmalari rivojlandi. Ushbu metodika an’anaviy ta’limdan farqli ravishda bolalarni o‘quv jarayonining faol subyekti sifatida jalb etadi va mustaqil hamda ijodiy fikrlashni rag‘batlantiradi.

•Pedagoglarning fasilitatorlik rolini to‘liq egallashi va zamonaviy o‘yin texnologiyalarini puxta qo‘llashi metodikaning samaradorligini yanada oshiradi.

•Kelgusida bu yondashuvni kengroq miqyosda, turli yosh guruhlari va boshqa hududlarda sinovdan o‘tkazish, shuningdek, ota-onalarni ham o‘quv jarayoniga jalb etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PQ–4477-qarori. *Maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida*. Toshkent.

(2). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-farmoni. *Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi*. Toshkent.

(3). Vigotsky L.S. (1978). *Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

(4). Piaget J. (2001). *Development and Learning*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 15-bet.
(5). Dewey J. (1938). *Experience and Education*. New York, Macmillan. Bruner J.S. (1961). *The Act of Discovery. Harvard Educational Review*, p. 21–32.
(6). O'Connell T., & Dyment J. (2015). *Facilitating Learning: The Importance of Facilitation Skills in Education. Journal of Educational Practice, p.* 15–16.
(7). Schön D.A. (1983). *The Reflective Practitioner. How Professionals Think in Action*. New York: Basic Books, p. 78.
(8). Hmelo-Silver C.E., Duncan R.G., & Chinn C.A. (2007). *Scaffolding and Achievement in Problem-Based Learning. Educational Psychologist,* 42(2), p. 99–107.
(9). National Association for the Education of Young Children (NAEYC). (2020). *Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs.* Washington, DC: NAEYC, p. 78.
(10). OECD (2019). *Skills for Life: Literacy, Numeracy and Problem Solving in Technology-Rich Environments.* Paris: OECD Publishing, p. 98.
(11). Snow C.E., & Uccelli P. (2009*). The Challenge of Academic Language in Literacy Development*. In D. R.Olson & N.Torrance (Eds.), *The Cambridge Handbook of Literacy, p.* 140.
(12). Gee J.P. (2015). *Social Linguistics and Literacies: Ideology in Discourses* (5th ed.). New York: Routledge, p. 110.
(13). Dillenbourg P. (2002). *Over-Scripting CSCL: The Risks of Blending Collaborative Learning with Instructional Design.* In P. A. Kirschner (Ed.), *Three Worlds of CSCL, p.* 147.
(14). Ganieva R. (2020). *Pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar*. Toshkent, "O'qituvchi", 178-bet.

Abdullayev Amirulla Xazratovich (A.Avloniy nomidagi PMMI mustaqil izlanuvchisi)

O'ZGARISHLARNI BOSHQARISH KO'NIKMALARINI INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA RIVOJLANTIRISH DOLZARB MUAMMO SIFATIDA

Annotatsiya. *Ushbu maqolada ta'lim tizimidagi transformatsiya sharoitida maktab direktorlarining o'zgarishlarni boshqarish ko'nikmalarini innovatsion menejment asosida rivojlantirish dolzarbligi yoritiladi. O'zgarishlarni joriy etishda strategik, resurs, kommunikatsiya, qarshilik va monitoring omillari tahlil qilinib, barqaror boshqaruv zarurati asoslanadi.*

Kalit so'zlar: *ta'lim, menejment, menejment, transformatsiya, boshqaruv, resurs, kommunikatsiya.*

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ УПРАВЛЕНИЯ ИЗМЕНЕНИЯМИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА К МЕНЕДЖМЕНТУ КАК АКТУАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА

Аннотация. *В статье раскрывается актуальность развития у директоров школ навыков управления изменениями в условиях трансформации образования на основе инновационного менеджмента. Анализируются стратегические, ресурсные, коммуникационные, поведенческие и мониторинговые факторы внедрения изменений, обосновывается необходимость устойчивого управления.*

Ключевые слова: *образование, управление, менеджмент, трансформация, государственное управление, ресурсы, коммуникация.*

DEVELOPING CHANGE MANAGEMENT SKILLS BASED ON INNOVATIVE MANAGEMENT AS A PRESSING ISSUE

Annotation. *This article highlights the relevance of developing school principals' change management skills in the context of educational transformation through innovation management. It analyzes strategic, resource, communication, resistance, and monitoring factors of change implementation and justifies the need for sustainable management.*

Keywords*: education, administration, management, transformation, governance, resources, communication.*

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi ijtimoiy taraqqiyot sur'atlari, texnologik yangilanishlar hamda mehnat bozori talablari bilan uzviy bog'liq holda muntazam transformatsiyani boshdan kechirmoqda [6]. Globallashuv jarayonlari, raqamli muhitning kengayishi, kompetensiyaviy yondashuvning ustuvorligi, ta'lim natijalariga yo'naltirilgan boshqaruv (results-based management), shaffoflik va hisobdorlik mexanizmlarining kuchayishi umumiy o'rta ta'lim muassasalari faoliyatida boshqaruv qarorlarini qayta ko'rib chiqishni, boshqaruv uslublarini modernizatsiya qilishni hamda yangicha boshqaruv madaniyatini shakllantirishni taqozo etadi [6]. Bunday sharoitda maktab rahbari uchun "o'zgarish" epizodik jarayon emas, balki ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligi bilan bog'liq doimiy boshqaruv vazifasiga aylanadi.